

**ДО СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ К 64.108.05
УКРАЇНСЬКОЇ ІНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ АКАДЕМІЇ**

ВІДГУК

*офіційного опонента, доктора економічних наук, професора
Давидової Оксани Юріївни*

на дисертацію Юхман Ярини Василівни

*«Формування адаптивно-орієнтованої системи управління
промисловими підприємствами на засадах інновітгу»,*

представлену на здобуття наукового ступеня

кандидата економічних наук

*за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)*

**Актуальність теми дисертації і її зв'язок з науковими програмами,
планами, темами**

В умовах розвитку ринкових відносин, прискорення науково-технічного прогресу, високого рівня динаміки змін зовнішнього середовища, загострення конкурентної боротьби особливо актуальними стають проблеми, пов'язані з формуванням адаптивно-орієнтованої системи управління промисловими підприємствами на засадах інновітгу.

Проблема оцінки діяльності промислових підприємств останнім часом набула особливої актуальності, тому, що для формування ефективної конкурентної стратегії необхідно продукувати та приймати ефективні управлінські рішення з урахуванням нових підходів, світових тенденцій та вимог, які потребують високого рівня професіоналізму керівників цих підприємств.

Виходячи з зазначеного, в рамках загального напрямку дослідження Юхман Я. В. з метою підвищення рівня формування адаптивної системи управління промисловими підприємствами окреслено та вирішено конкретну актуальну наукову задачу – розроблено теоретичні, методичні та практичні аспекти щодо формування адаптивно-орієнтованої системи управління промисловими підприємствами на засадах інновітгу.

Актуальність теми підтверджується тим, що основні результати й

рекомендації, що наведені в дисертації, розроблені в рамках наукових досліджень Української інженерно-педагогічної академії за темами «Аналіз внесених пропозицій щодо ризик-орієнтованого підходу до управління підприємством в умовах системної кризи» (номер державної реєстрації 0118U000901), «Управління розвитком суб'єктів господарювання на засадах інноваційної економіки» (номер державної реєстрації 0119U000326); Національного університету «Львівська політехніка» за темою «Обґрунтування інноваційно-інвестиційних стратегій, програм і проектів розвитку господарських структур, галузей та регіонів» (номер державної реєстрації 0118U001536). А також результати дослідження відповідають цілям Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 526-р.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертаційній роботі, їх достовірність і новизна

Наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи Юхман Я.В. базуються на формування адаптивно-орієнтованої системи управління промисловими підприємствами на засадах інновінгу. Розроблені в дисертаційній роботі підходи й отримані результати, які були досягнуто за допомогою застосованих методів порівняльного аналізу, структурно-декомпозиційного та семантичного аналізу – для конкретизації таких понять, як «адаптивність», «система», «управління», «інновінг»; логічного, історичного та системного підходів, узагальнення, порівняння, аналізу і синтезу – для уточнення класифікаційних ознак криз, для визначення рівня розвитку адаптивного потенціалу підприємств; графічний метод – для узагальнення статистичних даних і наочного відображення одержаних висновків за результатами проведених досліджень; системно-структурного аналізу – для формування теоретико-методичних рекомендацій щодо удосконалення механізму, концептуальних аспектів, креативних стратегічно-

орієнтованих платформ моделювання сучасної системи управління промисловими підприємствами; таксономії – для розрахунку інтегральних показників складових адаптивного потенціалу промислових підприємств; прогнозування – для формування відповідних управлінських компетенцій і виявлення кризових явищ; експертних оцінок – для визначення чинників, які впливають на рівень розвитку адаптивно-орієнтованої системи управління.

Усі розроблені в дисертаційній роботі рекомендації є новими і оригінальними. Базисні теоретичні положення, висновки та рекомендації, які містить дисертаційна робота, мають достатню наукову обґрунтованість та достовірність, що підтверджується використанням: законодавчих та нормативно-правових актів України, офіційної статистичної й аналітичної інформації Державної служби статистики України, дані фінансової звітності промислових підприємств України за 2012–2019 рр., наукові публікації вітчизняних та іноземних учених за напрямом дослідження, ресурси мережі Internet та інші матеріали.

Аналіз змісту дисертації, опублікованих праць та автореферату підтверджує достатній ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, що містяться у дисертації і виносяться на захист.

У першому розділі «Теоретичні аспекти формування адаптивно-орієнтованої системи управління промисловими підприємствами на засадах інновінгу»:

узагальнено особливості формування адаптивно-орієнтованої системи управління підприємствами на основі еволюції тенденцій сучасної управлінської науки (с. 25-40 дисертації);

проаналізовано й систематизовано наукові підходи до активізації та інтенсивного використання інновінгу в процесі управління економічним зростанням вітчизняних промислових підприємств (с. 41-60 дисертації);

розглянуто теоретико-семантичний аспект функціональних властивостей адаптивно-орієнтованої системи управління підприємствами на засадах інновінгу (с. 61-73 дисертації);

запропоновано методичне підґрунтя формування адаптивно-орієнтованої системи управління промисловими підприємствами на засадах інновінгу. (с. 74-89 дисертації).

У другому розділі «Аналітико-діагностичні основи оцінювання адаптивного потенціалу промислових підприємств»:

проаналізовано тенденції інноваційно-технологічного розвитку вітчизняних машинобудівних промислових підприємств (с. 93-100 дисертації);

запропоновано науково-практичні аспекти оцінювання адаптивного потенціалу промислових підприємств (с. 101-116 дисертації);

проведено інтегральне оцінювання складових адаптивного потенціалу промислових підприємств (с. 117-130 дисертації).

У третьому розділі «Удосконалення методичного забезпечення формування адаптивно-орієнтованої системи управління промисловими підприємствами на засадах інновінгу»:

запропоновано механізм формування адаптивно-орієнтованої системи управління промисловими підприємствами на засадах інновінгу (с. 134-146 дисертації);

сформовано креативні стратегічно-орієнтовані платформи моделювання сучасної системи управління підприємствами (с. 146-168 дисертації);

концептуальні аспекти формування адаптивно-орієнтованої системи управління промисловими підприємствами на засадах інновінгу (с. 169-1203 дисертації).

Висновки до розділів та результати роботи сформульовані чітко і змістовно та відповідають змісту дисертаційної роботи.

Список використаних джерел досить повний і охоплює сучасні вітчизняні та зарубіжні публікації із 255 найменувань.

Дисертаційна робота Юхман Я.В. характеризується логічною, завершеною структурою та послідовною побудовою, повною мірою висвітлює зміст визначених розділів. Все це дає підстави стверджувати, що висновки,

пропозиції та рекомендації, сформульовані в дисертації, є достатньо обґрунтованими і достовірними.

Підтверджую наукову новизну положень, висновків, рекомендацій, що містяться у дисертаційній роботі.

Важливим науковим результатом є розроблений науково-практичний підхід до побудови процесу інновінгу в системі управління підприємствами (с. 55-57), якій ґрунтується на синтезі складових, структурних елементів, підходів, особливостей етіології інноваційно-організаційних перетворень, ефективному акумулюванні цілей підприємства в аспекті розробки та впровадження інноваційних «продуктів» та є основою наукової концепції проектування і реалізації реформаторських проєктів розвитку промислових підприємств.

На особливу увагу заслуговують запропоновані концептуальні аспекти формування адаптивно-орієнтованої системи управління промисловими підприємствами на засадах інновінгу (с. 191-193), які ґрунтуються на побудові консолідованої інноваційної основи реконструкції системи управління підприємством, що дозволяє обґрунтованій економічній політиці забезпечувати адаптацію потенціалу до мінливого зовнішнього та внутрішнього середовища функціонування.

Автором розроблено механізм формування адаптивно-орієнтованої системи управління промисловими підприємствами на засадах інновінгу (с. 146), який базується на стратегічно-емпіричній їх орієнтації з використанням неоднорідних за складом ідей і методів та надає можливість промисловим підприємствам продукувати превентивні адаптивні управлінські рішення, забезпечуючи ефективний розвиток підприємств у динамічних умовах господарювання.

В дисертації запропоновано науково-практичний підхід до формування креативних стратегічно-орієнтованих платформ моделювання сучасної системи управління промисловими підприємствами (с. 167), що передбачає систематизацію, підпорядкованість та ідентифікацію конкурентних позицій підприємства на ринку, структурує загальну оцінку за основними параметрами діяльності і технологіями управління, є основою для реалізації внутрішньо корпоративних соціально-економічних цілей і дозволяє формувати відповідні

управлінські компетенції на основі стратегічного аналізу та виявленні кризових впливів;

Значний інтерес представляє розроблений теоретичний базис дослідження (с. 72), який базується на структурно-декомпозиційному аналізі поняття «адаптивно-орієнтована система управління підприємствами на засадах інновінгу» через уточнення сутності базових понять дослідження - «адаптивність», «система», «управління», «інновінг», та визначенні їхнього семантичного взаємозв'язку, що є основою для розробки методичного інструментарію і має істотне теоретико-прикладне значення для поглиблення і систематизації досліджень у теорії управління підприємствами;

В дисертації автором систематизовано методи оцінки адаптивного потенціалу промислових підприємств (с. 86-89), які базується на взаємозв'язку і взаємозалежності системи адаптації та системи потенціалу, дослідженні структури, логічної організації, на методах і засобах раціональної свідомості та визначають рівень складності, багатогранності та міждисциплінарного статусу проблеми розвитку підприємства, що зумовлює необхідність її вивчення у системі координат, сформованих різними рівнями методології науки та визначають пріоритети парадигми розвитку адаптивно-орієнтованої системи управління;

Удосконалено науково-практичний підхід до оцінювання адаптивного потенціалу промислових підприємств (с. 107), який передбачає системну параметризацію потенційних можливостей розвитку промислових підприємств з урахуванням впливу кризових явищ, що дозволяє підвищити ефективність адаптивно-орієнтованих управлінських рішень на засадах інновінгу.

Поставлені автором мета та завдання дисертаційного дослідження повністю виконані. Основні пропозиції, положення, висновки здобувача достатньо обґрунтовані, достовірні і мають наукову новизну.

Значимість отриманих результатів для науки і практичного використання

Важливість практичних значень одержаних результатів полягає в тому, що в дисертаційній роботі підходи та рекомендації являють собою методичну

базу для формування адаптивно-орієнтованої системи управління промисловими підприємствами на засадах інновінгу.

Пропозиції та рекомендації, сформульовані автором як результати дослідження, надають можливість промисловим підприємствам забезпечити систему розробки конкурентних стратегій.

Науково-практичні положення дисертації використано при формування адаптивно-орієнтованої системи управління промисловими підприємствами на засадах інновінгу, а саме в діяльності: Харківської міської ради Харківської області, виконавчий комітет (довідка про впровадження № 08-73/2185/2-20 від 17.12.2020), ТОВ «Харківтрансмашпроект» (довідка про впровадження № 030/С-15 від 09.12.2020), ТОВ «С.К.С.М.» (довідка про впровадження № 82/4 від 17.11.2020), Державного підприємства «Східний експертно-технічний центр Держпраці» (довідка № 1-06/300-01 від 18.11.2019).

Результати дослідження використовуються в організації навчального процесу Української інженерно-педагогічної академії при підготовці здобувачів другого (магістерського) рівня за спеціальністю 015.24 «Професійна освіта (Економіка)» при викладанні дисциплін «Інноваційний розвиток підприємства», «Управління ресурсами», «Конкурентоспроможність підприємств» (довідка про впровадження № 106-57-19 від 10.12.2020) та Національного університету «Львівська політехніка» при підготовці фахівців першого (бакалаврського) рівня освіти за спеціальністю 051 «Економіка» при викладанні дисциплін «Економіка та організація інноваційної діяльності підприємства», «Економіка підприємства» (довідка про впровадження № 67-01-2077 від 27.11.2020).

Повнота викладення результатів досліджень в опублікованих працях

Основні положення дисертаційної роботи в повній мірі висвітлені у 18 наукових працях, в тому числі: 1 стаття – у колективній монографії; 10 статей – у наукових фахових виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз даних; 7 тезисів доповідей у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 8,53 ум.-друк. арк., з яких особисто здобувачеві належить 7,46 ум.-друк. арк.

Основні висновки за результатами дослідження, положення та рекомендації оприлюднено на науково-практичних конференціях, а саме: Всеукраїнській науково-практичній конференції «Фінансово-економічні механізми розвитку підприємництва: теоретичний та практичний аспекти» (Дніпро, 2020 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми економіки, обліку, фінансів та права в Україні та світі» (Полтава, 2020 р.); VI Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми соціально-економічних систем в умовах трансформаційної економіки» (Дніпро, 2020 р.); VI Міжнародній науково-практичній конференції «Економічний розвиток: теорія, методологія, управління» (Прага, 2019 р.); II Міжнародній науково-практичній конференції «Theoretical and empirical scientific research» (Oxford, 2020 р.); II Міжнародній науково-практичній конференції «Tendenze attuali della moderna ricerca scientifica» (Stuttgart, 2020 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Науковий простір: актуальні питання, досягнення та інновації» (Харків, 2020 р.).

Наголосимо, що в опублікованих працях відображені основні наукові положення та результати дисертаційної роботи. Термін розсилання примірників фахових видань, у яких опубліковані праці дисертанта, а також кількість публікацій, обсяг, якість, повнота висвітлення результатів та розкриття змісту дисертації відповідає вимогам МОН України та «Порядку присудження наукових ступенів». Відповідні публікації висвітлюють основні наукові положення дисертації, зокрема ті, які автор виносить на захист.

Відповідність оформлення дисертації чинним вимогам

Дисертація оформлена у відповідності з вимогами МОН України, є завершеною науково-дослідною роботою, виконана на достатньо високому науково-теоретичному рівні.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків, списку використаних літературних джерел. Загальний обсяг роботи – 290 сторінок друкованого тексту. Робота містить: 38 таблиць, з них 7 займають 8

повних сторінок; 56 рисунків, з них 12 займають 12 повних сторінок; 10 додатків – на 50 сторінках; список використаних джерел з 255 найменувань – на 27 сторінках. Обсяг основного тексту дисертації становить 193 сторінки.

Автореферат викладено у науковому стилі, літературною мовою відповідно до встановлених вимог, у повній мірі відображає зміст дисертації, структуру, головні здобутки і положення дисертації.

Дисертація та автореферат відповідають вимогам, що пред'являються до кандидатських дисертацій за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Слід відзначити достатньо високий рівень теоретичних та прикладних досліджень виконаних в роботі Юхман Я. В., але все ж таки мають місце деякі недоліки та дискусійні питання. Основні з них зводяться до такого:

1. Автор в дисертаційній роботі доводить, що побудова процесу інновіingu в системі управління промисловими підприємствами представляє підходи, що наведені на рис.1.9 (с. 49). На нашу думку, доцільно було б навести приклади врахування даних принципи на вітчизняних промислових підприємствах при формуванні ефективних управлінських рішень.

2. В дисертації на с. 59 автор наголошує на тому, що керівництво підприємства повинно цінити досвід кожного працівника та формувати підґрунтя для створення інноваційно-організаційної культури на підприємстві, яке активізує процес інновіingu (рис.1.13., с.59). Доцільно було б запропонувати систему мотиваційного механізму працівників для підвищення рівня їх інноваційної діяльності, що надало б змогу підвищити рівень розвитку промислових підприємств.

3. На основі проведеного аналізу описових характеристик показників, які формують систему адаптаційних напрямів для промислових підприємств відповідно до нових умов господарювання та описових видів їх потенціалу, автором сформовано систему оцінювання адаптивного потенціалу

промислових підприємств (с. 80). Не зовсім зрозуміло, чому саме автором обране дане направлення для проведення оцінки та яким чином ці результати вплинуть на реалізацію процесу інновінгу.

4. Автором на рис. 2.5 с. 104 наведено етапи формування та подолання кризових явищ, але, на нашу думку, доцільно було б більш детально розглянути ці етапи, проаналізувати фактори впливу ендогенного та екзогенного середовища на їх реалізацію, що було б підґрунтям для ефективного впровадження процесу інновінгу при формуванні адаптивно-орієнтованої системи управління промисловими підприємствами.

5. Автор в параграфі 3.3 (с. 195-203) пропонує використовувати процес цифрової трансформації в аспектах бізнес-процесів на промисловому підприємстві, доцільно було б визначити, які саме механізми цифровізації вітчизняним промисловим підприємствам необхідно використовувати і першу чергу та яким чином підвищити рівень своєї економічної безпеки.

Вищенаведені зауваження та недоліки не впливають на загальну позитивну оцінку та не знижують наукову і практичну цінність дисертаційної роботи Юхман Ярини Василівни.

Відповідність роботи вимогам до кандидатських дисертацій

Дисертаційна робота Юхман Ярини Василівни «Формування адаптивно-орієнтованої системи управління промисловими підприємствами на засадах інновінгу» є завершеною кваліфікаційною науковою роботою, яка присвячена вирішенню актуального науково-практичного завдання щодо подальшого розвитку теоретичних положень, методичних підходів та практичних рекомендацій щодо формування адаптивно-орієнтованої системи управління промисловими підприємствами на засадах інновінгу.

Зміст дисертаційного дослідження відповідає обраній темі, забезпечує досягнення поставленої мети і завдань дослідження. Оформлення дисертації та автореферату відповідає встановленим вимогам.

Автореферат дисертації в повній мірі розкриває її основні положення та відображає зміст і структуру роботи.

Робота відповідає вимогам пунктів 9, 11, 12, 13, 14 чинного «Порядку присудження наукових ступенів» (затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 зі змінами) та іншим нормативним вимогам, які висуваються до кандидатських дисертаційних робіт, виконана на високому науковому рівні, основні її результати опубліковані і отримали позитивні відгуки на науково-практичних конференціях.

Вважаю, що Юхман Ярина Василівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук зі спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

декан факультету менеджменту

Харківського державного університету

харчування та торгівлі

МОН України,

доктор економічних наук, професор

Оксана ДАВИДОВА

Спеціалізована вчена рада К 64.108.05
Українська інженерно-педагогічна академія
Вх. № 106-10/04
"23" 08 2013 р.

Прем'єр секретар спеціалізованої вченої ради К 64.108.05 Д. А. Мотоман 01